

PETER DE LA CRUZ, *A Modern Approach to Comparative Law*, Kluwer, Deventer — Boston, 1993. 350 s.

I våra tider bör varje välutbildad svensk jurist besitta grundläggande kunskaper om de stora rättssystemen i vår omvärld, liksom även elementära färdigheter i fråga om de speciella metodproblem som uppstår i samband med arbete med utländsk rätt. Behovet av kurser och läroböcker i komparativ rätt är påtagligt. Av de utomnordiska läroböckerna har främst två vunnit betydande popularitet; av språkliga skäl kan de dock vid de svenska universiteten inte användas i sin franska resp. tyska originaltext utan används i engelska versioner, vilka är resultat av icke blott en översättning utan även en viss anpassning till läsare med rötter i *common law*.¹ Båda verken har hunnit bli föråldrade på åtskilliga punkter. Denne recensent har nyligen publicerat en kortfattad svenskspråkig lärobok i samma ämne.² Ungefär samtidigt utkom den här recenserade boken av Peter de la Cruz, en singaporeansk jurist verksam i Storbritannien.

Boken består av fyra delar, varav den första och den fjärde är mycket korta (sammanlagt 42 sidor) och handlar om några av den komparativa rättens allmänna aspekter, bl. a. dess historia och användningsområden samt rättsunifikation. Den andra delen (*Major Legal Systems*) om 144 sidor presenterar de viktigaste rättssystemen, medan del tre om 155 sidor ägnas åt materiella rättsjämförelser avseende huvudsakligen obligationsrätt, associationsrätt, köprätt och arbetsrätt. Ett sakregister avslutar boken, medan en för hela verket gemensam källförteckning saknas. En kort litteraturlista ges dock i anslutning till vart och ett av de 11 kapitlen.

De allmänna problemen ges som sagt ett mycket begränsat utrymme, samtidigt som bokens största del (del tre) behandlar frågor vilka uppenbarligen ligger författaren varmt om hjärtat men knappast lämpar sig som lärobokstoff i en allmän kurs i komparativ rätt utom möjligtvis som exempel på rättsjämförelser (denna del kan däremot lämpa sig för mera speciella kurser, såsom komparativ privaträtt med affärsrättslig inriktning).

Av större intresse är enligt min mening presentationen av de viktigaste rättssystemen i bokens andra del. Efter en diskussion avseende rättsordningarnas klassificering behandlar författaren i tur och ordning de kontinentala rättssystemen (fransk och tysk rätt), *common law*-systemen (engelsk rätt, amerikansk rätt och *common law* i Sydostasien), EG:s rätt, socialistisk, kinesisk och japansk rätt.

Oväntat och ganska originellt är att författaren i princip behandlar EG-rätten (numera EU-rätten) som om den vore ett nationellt rättssystem eller en rättsfamilj bland andra, exempelvis genom att placera EG-kapitlet mellan *common law*-kapitlet och kapitlet om socialistisk, japansk osv. rätt. EG-kapitlet innehåller bl. a. en intressant framställning beträf-

¹ Se René David & John E.C. Brierley, *Major Legal Systems in the World Today*, 3 uppl., Stevens & Sons, London 1985; Konrad Zweigert & Hein Kötz, *Introduction to Comparative Law*, 2 uppl., vol. I, Clarendon Press, Oxford 1987.

² Se Michael Bogdan, *Komparativ rättskunskap*, Norstedts Juridik, Stockholm 1993.

fande det inflytande som fransk, tysk och engelsk rätt har haft på EG-rätten.

Ett iögonfallande drag är att presentationen av rättssystemen riktar sig till läsare vilka har fått sin juridiska grundutbildning inom en rättsordning byggande på *common law*. Engelsk rätt ägnas således inte mer än knappt sju sidor och dessa är dessutom skrivna så att de torde vara obegripliga för en kontinentaleuropeisk jurist utan förkunskaper om den engelska rättens källor, uppbyggnad och arbetsmetoder. Fransk och tysk rätt ges däremot ett betydligt större utrymme, förmodligen därför att de antas vara mera främmande för läsaren än den för honom välkända engelska rätten. Detta är i sig fullständigt rimligt och logiskt och förtjänar inte någon kritik, men man kommer inte ifrån att det minskar bokens användbarhet utanför *common law*-området. Presentationen av de olika rättssystemen är för övrigt i hög grad teoretisk, vilket inte gör den ointressant men medför att en läsare som letar efter mera praktiska råd och anvisningar riskerar att bli besviken.

En kontinentaleuropeisk läsare förvånas vidare av att litteraturlistorna uteslutande omfattar verk på engelska. I själva texten omnämns, låt vara mycket sällan, även enstaka verk på franska och tyska, men det förefaller åtminstone delvis röra sig om andrahandshänvisningar. Dylika språkliga begränsningar tycks emellertid vara accepterade i England och i USA, där även etablerade författare inom exempelvis folkrätten ibland förefaller inte kunna läsa andra språk än det egna.

Att beskriva främmande rättssystem är ett farligt företag, där det är lätt att begå fel och misstag (recensenten skäms inte att medge att han här talar av egen erfarenhet). Också den recenserade boken innehåller en hel del felaktiga påståenden och uppgifter, alltifrån att *jus gentium* i antikens Rom tillämpades "mellan stater" (s. 41) till att EG-fördraget föreligger i en autentisk språkversion på norska (s. 139). Påståendet att "*there are no less than forty-two legal systems in the world*" (s. 3) är vid bokstavlig tolkning visserligen korrekt, men kräver icke desto mindre en närmare motivering. En del uppgifter är alltför föråldrade för att finnas i en bok utkommen 1993: EG:s förstainstansdomstol omnämns exempelvis som något planerat för framtiden (s. 129), trots att den inrättades redan 1989. Uppgiften på s. 80 att det i Tyskland "numera" föreligger en BGB-kortkommentar utkommen 1974 tyder inte heller på större förtrogenhet med det tyska källmaterialet. Vissa påståenden är helt enkelt obegripliga och kan måhända hänföras till gruppen "ordbehandlings- och korrekturfel", exempelvis att handelsrätten i Frankrike "*lies outside the body of private law...and is part of French Private Law*" (s. 43). Författarens språkbruk är ibland ägnat att förvåna, såsom när termen "*social democracy*" synes beteckna västerländskt samhällsskick i allmänhet (t. ex. s. 152, 158 och 161) eller när han kallar de f. d. sovjetiska delrepublikerna inom OSS för "*Russian republics*" (s. 327). Icke helt okontroversiellt är författarens be-

klagande (på s. 309) att västtysk rätt i strid med den östtyska befolkningens förhoppningar olyckligtvis har utsträckts till att gälla även i f. d. DDR.

Kritiken bör inte skymma det faktum att det rör sig om en läsvärd bok, som kan vara av stort intresse för de nordiska jurister vilka har internationella böjelser. Som lärobok passar den emellertid knappast här, icke minst på grund av sin inriktning mot läsare med *common law*-bakgrund.

Michael Bogdan